

מסורת הש"ס

א) שבת נה. מ"ק יב: יצימות מזו. לקמן ע"ג. ב) [ציצה טז.]. ג) [עירובין סה: וס"ג.]. ד) [נ"ל רב חנן בר אמי א"ר פדת.]. ה) שבעות ז. ו) שבת כ. ז) [וע"ע חו"ס לקמן ע"ג. ד"ה כל.]. ח) [בחולין פד. ד"ה סימנין אחת להי"ק ונ"ל בזהת ר"ח.]. ט) [מדלות' בחולין פ.]. י) [תרומות פ"ט ה"ו.]. יא) [נ"ל אסור.].

לעזי רש"י

ברליי"ן. פטריות. קביילי"א [קבייל"א]. יתר, ור, דיו.

מוסף רש"י

אין בהן משום בישולי עכו"ם. שגורו חכמים בצבולי נכרים משום חמנות ועל שנאכל מזו שהוא חי לא גזרו על צבולו, דיוון שנאכל כמו שהוא חי אינו צבול, דלא אהני מיד, ואלו נאכלין על ידי מתן חיים (ביצה טז.). אפילו מריש אוניה. ואע"פ שממחר ליבול (בחובות ה.). כמאכל בן דרוסאי. לטעים היה ומנשל ציטולי שלים (שבת כ.) כל שהוא מנושל צד יסראל כמאכל בן דרוסאי שז אין כגמרי משום ציטולי נכרים (שם).

רבינו חננאל

כ"ר שמואל בר יצחק דאמר משום רב כל הנאכל כמות שהוא בחי אין בו משום בשולי עובדי כוכבים. בסורא מתנו הכי. בפומבדריתא מתנו לה הא דרב כל שאינו עולה על שולחן מלכים לאכול בו את הפת אין בו משום בשולי עובדי כוכבים. איכא בינייהו דגיס קטנים וארדי ודייסא דהני כגון דגיס קטנים. וארדי ה' אינן נאכלין בחי ונאכלין בפת. ודייסא נאכלת בחי ואיה נאכלת בפת כו'. כוחת של עובדי כוכבים מותר ולא חיישין לפת שיש בו. שאין פת עובדי כוכבים אסורה באכילה אי לא משום חתנות. אבל לכותח שרי דהני ר' חייא לחם האפוי לכותח העשויה כלמורים פטורה מן החלה. אמר רב אסי אמר רב דגיס קטנים מלוחים אין בהם משום בשולי עובדי כוכבים. אמר רב יוסף אם צלאן עובד כוכבים סומך עליהן משום ערובי תבשילין. ואי עבדיהו עובדי כוכבים כסא דהרסנא קמחא עיקר ולא הרסנא ולפיכך אסירי. אמר רב ברונא אמר רב עובד כוכבים שהצית אור באגם כל חגבים שנעצלו מחמת האור ולא ידעי אי טמא ואי טהור כולן אסורין ולא מביעאי עובד כוכבים אלא אפילו ישראל שהצית האור

א) אולי דל"ל נאכלין בחי ומפרש דמיייר מנלוחים] ונאכלין בפת ודייקא אינה נאכלת בחי וכו' וא"ש בזה.

אין מעמידין פרק שני עבודה זרה

מדרבנן. שלא יהא ישראל רגיל אללו במאכל וצמשתה ויאכילנו דבר טמא: **דגיס קטנים וארדי ודייס.** אין נאכלין חיין ואין עולין על שולחן מלכים ללישנא קמא יש בהן משום ציטולי עובדי כוכבים ללישנא בתרא שרו: **ארדי.** צולי"ך: **מלוחין.** נאכלין כמות שהן

אלא מדרבנן וקרא אסמכתא בעלמא אמר ר‏ב שמואל בר רב יצחק אמר רב א‏כל הנאכל כמות שהוא חי אין בו משום בישולי עובדי כוכבים בסורא מתנו הכי בפומבדריתא מתנו הכי אמר רב שמואל בר רב יצחק אמר רב יב"ל שאינו נאכל על שולחן מלכים ללפת בו את הפת אין בו משום בישולי עובדי כוכבים מאי בינייהו איכא בינייהו דגיס קטנים וארדי ודייסא י‏אמר רב אסי אמר רב י‏דגיס קטנים מלוחים אין בהן משום בישולי עובדי כוכבים אמר רב יוסף אם צלאן עובד כוכבים סומך ישראל עליהם משום עירובי תבשילין ואי עבדיהו עובד כוכבים כסא דהרסנא אסור פשיטא מהו דתימא הרסנא עיקר קמ"ל דיקמחא עיקר אמר רב ברונא אמר רב עובד כוכבים שהצית את האור באגם כל החגבים שבאגם אסורין ה"ד אילימא דלא ידע הי טהור והי טמא מאי איריא עובד כוכבים אפילו ישראל גמי אלא משום בישולי עובדי כוכבים כי האי גוונא מי אסיר והאמר רב חנן בר אמי א"ר פדת א"ר יוחנן יהאי עובד כוכבים דחרוך רישא שרי למיכל מיניה אפילו מריש אוניה אלמא לעבורי שער קמיכוין יו"ג לגלויי אנמא קא מיכוין לעולם דלא ידע הי טהור והי טמא ע‏ומעשה שהיה בעובד כוכבים היה גופא אמר ע‏(רבה בר בר חנה) א"ר יוחנן האי

עובד כוכבים דחרוך רישא שרי למיכל מיניה אפילו מריש אוניה אמר רבינא הלכך האי עובד כוכבים דשרא סיכתא לאתונא וקבר בה ישראל קרא מעיקרא שפיר דמי פשיטא מהו דתימא לבשולי מנא קא מיכוין קמ"ל לשרורי מנא קא מיכוין אמר רב יהודה אמר שמואל י'הינא ישראל בשר על גבי גחלים ובא עובד כוכבים והפך בו מותר ע‏היכי דמי אילימא דאי לא הפך ביה הוה בשיל פשיטא אלא לאו דאי לא הפך לא הוה בשיל אמאי מותר בישולי של עובדי כוכבים נינהו לא צריכא דאי לא הפך הוה בשיל בתרתי שעיי והשתא קא בשיל בחרא שעתא מהו דתימא קרובי בישולא מילתא היא קמ"ל י‏והאמר ר' אסי א"ר יוחנן יב"ל שהוא כמאכל בן דרוסאי אין בו משום בישולי עובדי כוכבים איש בו משום בשולי עובדי כוכבים התם כגון דאותביה בסילתא ושקליה עובד כוכבים ואותביה בתנורא תניא גמי הכי מניח ישראל בשר על גבי גחלים ובא עובד כוכבים ומהפך בו עד שיבא ישראל מבית הכנסת או מבית המדרש ואינו חושש שופתת אשה קדירה על גבי כירה ובאת עובדת כוכבים ומגיסה

חיים אומר רבי יהודה דמדקאמר מלוחים דמשמע שאין מלוחים אסירי א"כ נ"ל דמיייר בגדולים קצת שעולים לפעמים על שולחן מלכים דאי לא תימא הכי תקשי לן להא דאמר איכא צינייהו דגיס קטנים פי' דלמ"ד נאכל כמו שהוא חי יש בו משום ציטולי עובדי כוכבים ולמ"ד אינו עולה דגיס קטנים אין בו משום ציטולי עובדי כוכבים והלכתא כתרבייה לקולא וא"כ אמאי נקט מלוחים אפילו אין מלוחים נמי: **קא משמע** א‏ן קימחא עיקר. מכאן היה ע‏ ר"ת מתיר קניו"ש ואוצליא"ש של עובדי כוכבים לאותם שאין מזהרים מפת של עובדי כוכבים דלמאי ניחוש אי משום דס ציזים רוב ציזים שלון אין בהם דס ואי משום ציזי עוף טמא הרי אינם מלויים צינינו ואי משום ציטולי

עובדי כוכבים קימחא עיקר והוי כמו פת [וע"ע חו"ס חולין פד. ד"ה סימנין ומוס' ציזה טז: ד"ה קמ"לן: **לַעוֹרֹם** דל"א ידיע הי **טמא** והי **טהור**. משמע הא אי הוה ידיע הי טהור הוה שרי ומכאן ראייה להמיר חגבים בלא שחיטה ועוד ראייה דעופות לא הורכרו שחיטה ע‏ אלא מפני שהוטלו בין צהמה לדגים והלכך לפטרין בולא כלום א"א שכבר הוקשו לצהמה משמע הא לאו הכי פטירי משום דהוקשו לדגים וכל שכן חגבים שהזכירו אחר דגים כדמנא בתוספתא וכל נפש חיה הרמושת צמים אלו דגים ולכל הנפש השורצת על הארץ אלו חגבים ועוד תניא בתוספתא ו‏ אוכל אדם חגבים בין חיין בין מתין ואינו חושש וא"ת ומיין היכי שרו הא איכא בל תשקאו דאמרינן ס"פ ר' עקיבא (שבת דף ט:.) רב חזייה לרב כהנא דקא מעבר שוציבא אפומיה א"ל שקליה דלא לימיר קא אכל ליה וקא עבר משום בל תשקאו וי"ל דהא דשרי בתוספתא חיין היינו היכא שמתך ממנו אצר אחד ורחצו היטב דליכא בל תשקאו בלחותו **אצר** [נ"י חו"ס חולין פו. ד"ה במאי ומוס' שבת ט: ד"ה דלא]:

קא משמע א‏ן **לשרורי מנא קא מיכוין**. ואע"ג דאמרינן צפ' כלל גדול (שבת דף עד: ושם ע"ש) האי מאן דשרי סיכתא לאתונא חייב

משום מנשל היינו לענין שבת דאע"ג דלשרורי מנא קא מיכוין מ"מ הוא מנשל קצת וגם לאותו ציטול גרוע הוא מתכוין וגבי שבת החמירו להשיצו אכל לענין ציטולי עובדי כוכבים לא חשיב ואינו ע‏ (חייב) עד שיתכוין לציטול גמור:

עבודה זרה פרק שני עבודה זרה

לח.

א‏**לא** מדרבנן וקרא אסמכתא בעלמא. פרש"י דרבנן גזור משום דחייש שמא יאכילנו דברים טמאים ויותר היה נראה לפרש הטעם משום חמנות וכן פ"ה במתני' אומר הר"ר אברהם צ"ר **דוד** דודאי שלקות אסרו חכמים כשהעובד כוכבים מנשלים צציתו אכל כשהוא מנשל צציתו של ישראל אין לחוש לא לחמנות ולא לשמא יאכילנו דברים טמאים ולא הודה לו ר"ת דודאי כיון שהעובד כוכבים מנשל לא חלקו כלל חכמים בין רשות הישראל לרשות העובד כוכבים כי לעולם יש לחוש שמא לא יזהר גם צציתו של ישראל כמו צציתו של עובד כוכבים: **א**‏**יבא** בינייהו דגיס קטנים וארדי ודייסא. פי' שאינם נאכלים חיים ואין עולין על שולחן מלכים ואור"ת דמדנקט הני ולא נקט דבש וגבינה שעולין על שולחן מלכים ונאכלים חיים ש"מ דבש' למנקט דברים שנעשה בהם לשון אחרון מוסף על הראשון ולהקל עליו דלפילו אינו נאכל חי כיון שאינו עולה לית ציה משום ציטולי עובדי כוכבים ולכן פסק ר"ת דהלכתא כהני תרי לישני ואי איכא חד מינייהו או נאכל חי או אינו עולה אין בו משום ציטולי עובדי כוכבים דבשל סופרים הלך אחר המינקל וראייה מדאמרינן לקמן צשמעמין (ע"ג) גבי משחא שליקא וכן משום ציטולי עובדי כוכבים נאכל כמות שהוא חי הוא פירוש ולא שיך ציה ציטולי עובדי כוכבים אע"ג דעולה על שולחן מלכים הוי וגם ר' יוחנן עבד לקמן (דף עג. ע"ש) עובדא להיתר גבי תורמוסא דשלקי עובדי כוכבים ואכלו ישראל דאסר רשב"ל וא"ל רבי יוחנן אדמקטורך עלן זיל הדר דכל שאינו עולה על שולחן מלכים אין בו משום ציטולי עובדי כוכבים ואע"ג דתורמוס אינו נאכל כמו שהוא חי ו‏: **דגיס קטנים מלוחים אין בהם משום בישולי עובדי כוכבים.** פי' אס צישלן עובד כוכבים אחרי שמלחן ישראל שרו כיוון שקודם צישולם היו נאכלים מחמת מלחם אמר רב יוסף ואס ללאן סומך עליהם משום עירובי תבשילין ולא גרס עובד כוכבים עד ואי עצדינהו עובד כוכבים כסא דהרסנא כפר"ח והשתא ניחא דלא תקשי לקמן דר' יוחנן דאסר דג מליח וציצה לזויה דהתם מייירי במלחו עובד כוכבים והכא מייירי במלחו ישראל ודגיס קטנים מלוחים נאכלין כמו שהם

רבינו חננאל (המשך) באגם אסור. ומעשה שהיה בעובד כוכבים אחד היה. אבל משום בשולי עובדי כוכבים בהאי גוונא לא אסירי דהא א"ר יוחנן עובד כוכבים (שהרריך) [דחרוך] רישא שרי למיכל ישראל מינה אפילו מריש אר. אלמא לעבורי שער קא מיכוין ולא לבשולי. הכא גמי לגלויי אגם קא מיכוין. דייק רבינא מהא דא"ר יוחנן עובד כוכבים (שהרריך) [שחרוך] רישא שרי שהבהב ראש כבש להעביר שעה שרי למיכל מריש אוניה שמתבשל לפי שעה עובד כוכבים דשרא סיכתא לאתונא וקבר בה ישראל קרא ונתבשלה שרי. פי' מי שנתן יחידות של עץ לייבשם לנעצן בספינות כמו מסמרים. ואמרינן פשיטא מהו דתימא לבשולי אותן היחידות קא מיכוין. וכיון שכונתו לשוב בישראל בעלמא האי קרא שנתבשלה בכבשן אסורה. קמ"ל לשרורי. פי' לחזקם קא מיכוין ולא לבישול. סוגיין דשמעתא עובד כוכבים שלקח בשר מישראל ותננו ע"ג האור אם נתבשל כמאכל בן דרוסאי אסור אע"פ שגמרו בדי ישראל אבל אם לא נתבשל כמאכל בן דרוסאי מותר. ותניא מניח ישראל בשר ע"ג גחלים ובא עובד כוכבים ומחפך בו עד שיבוא מביהכ"ז או מביהמ"ד ואינו חושש. והני מילי דליכא חשש דלמא חליק ליה:

עין משפט ונר מצוה

קנא א ב מיי פיו מה'י מחלות אסורות הלכה די טו סמג לאוין קמז טוש"ע י"ד סי' קיג סעיף א:
קנב ג מיי שם הלכה טז טוש"ע שם סעיף יב:
קנב ד טוש"ע שם סעיף ב:
קנב ה ו מיי שם ה' יט טוש"ע שם סעיף ה:
קנב ז מיי שם הלכה טז טוש"ע שם סעיף ו:
קנו ח טוש"ע שם סעי' ח:

רבינו חננאל (המשך) באגם אסור. ומעשה שהיה בעובד כוכבים אחד היה. אבל משום בשולי עובדי כוכבים בהאי גוונא לא אסירי דהא א"ר יוחנן עובד כוכבים (שהרריך) [דחרוך] רישא שרי למיכל ישראל מינה אפילו מריש אר. אלמא לעבורי שער קא מיכוין ולא לבשולי. הכא גמי לגלויי אגם קא מיכוין. דייק רבינא מהא דא"ר יוחנן עובד כוכבים (שהרריך) [שחרוך] רישא שרי שהבהב ראש כבש להעביר שעה שרי למיכל מריש אוניה שמתבשל לפי שעה עובד כוכבים דשרא סיכתא לאתונא וקבר בה ישראל קרא ונתבשלה שרי. פי' מי שנתן יחידות של עץ לייבשם לנעצן בספינות כמו מסמרים. ואמרינן פשיטא מהו דתימא לבשולי אותן היחידות קא מיכוין. וכיון שכונתו לשוב בישראל בעלמא האי קרא שנתבשלה בכבשן אסורה. קמ"ל לשרורי. פי' לחזקם קא מיכוין ולא לבישול. סוגיין דשמעתא עובד כוכבים שלקח בשר ע"ג גחלים ובא עובד כוכבים ומחפך בו עד שיבוא מביהכ"ז או מביהמ"ד ואינו חושש. והני מילי דליכא חשש דלמא חליק ליה: